

24. Sv. Jeronym o vpádu barbarů a pádu Říma /396 - 412/.

S. Eusebii HIERONYMI, Stridonensis presbyteri, epistolae.-
J. - P. Migne, Patrologia latina, tom. XXII, Paříž 1864, sl. 600 - 601,
1057 - 1059 a 1094. - Překlad z latiny.

Listy sv. Jeronyma /kolem r. 340 - 420/, svědčící o širokém klasickém vzdělání autorově, jsou, i když jejich předmětem jsou především různé otázky náboženské a věroučné, též cenným pramenem pro poznání nejen církevních, ale i společenských poměrů jeho doby. Při historickém zájmu Jeronymově, který se projevil v latinském zpracování a rozšíření kroniky Eusebiovy, je ovšem pochopitelné, že jeho listy obsahují též různé zmínky o soudobých událostech z dějin politických s odkazy na dějiny antické, k nimž náleží i následující zprávy o vpádech barbarů, vynaté ze tří různých listů. První je z Jeronymova listu Heliodorovi, biskupu altinskému /v Benátku/, jímž jej utěšuje nad smrtí jeho synovce, kněze Nepotiana, mimo jiné právě tím, že zemřelý je ušetřen současných neštěstí a útrap; list náleží do roku 396. Druhý výňatek je z Jeronymova listu vdově Ageruchii z r. 409, jímž jí zrazuje před druhým sňatkem vedle jiných důvodů i tím, že jí staví před oči neutěšené současné poměry. Poslední pak je z listu psaného r. 412 dívce Principii, v němž vychvaluje zásluhy a vypisuje bohabojný život vdovy Marcelly, zemřevší několik dní po vyvrácení Říma visigotským králem Alarichem r. 410.

a/ ..... Duch se děsí líčiti pohromy našich časů. Již po dvacet a více let je mezi Konstantinopolí a Julskými Alpami denně prolévána římská krev. Skythii, Thrakii, Makedonii, Dardanii,^{1/} Dacii, Thessalii^{2/}, Achaiu,^{3/} Epirus^{4/} Dalmacii a veškeré Pannonie Gotové, Sarmaté, Kvádové, Alanové^{5/}, Hunové, Vandalové, Markomani pustoší, plení, loupí. Kolik vznešených žen, kolik dívek Božích, kolik svobodných a urozených mužů bylo těmto netvorům na posměch? Biskupové jsou jímáni, kněží a duchovní různých stupňů pobíjeni. Kostely jsou bořeny, u oltářů Kristových koně mají své stáje, ostatky mučedníků jsou vyhrabávány. "Všude zármutek, všude nářek a nejhrůznější výjevy smrti!"^{6/} Římský svět se řítí a přece naše vzpřímené šíje se neohýbají. Jakou odvahu, myslíš, že mají dnes Korinťané, Athéňané, Lakedemoňané,^{7/} Arkadové^{8/} a celé Řecko, jímž vládnou barbari? A zajisté jmenoval jsem jen málo měst, v nichž kdysi byla nikoliv malá království. Zdálo se, že Východ je ušetřen těchto zel a že je jen poděšen zprávami. A hleď, minulého roku z nejzazších srázů Kavkazu byli na nás vypuštěni nikoliv arabští,^{9/} nýbrž severští vlci,^{10/} kteří v krátké době protáhli tak rozléhlými kraji. Kolik klášterů bylo dobytó? Kolika řek vody byly zbarveny lidskou krví? Byla obsazena Antiochie a jiná města, jež omývají Halys,^{11/} Cydnus,^{12/} Orontes^{13/} a Eufkrat. Byly odvečeny zástupy zajatců. Arabie, Fenicie, Palestina, Egypt byly zachváčeny strachem. "I kdybych měl sto jazyků a sto úst, kovový hlas .... nemohl bych vypočítati všechna pojmenování běd!"^{14/} A ani jsem si nepředsevzal psáti dějiny, nýbrž

jen krátce oplakávati naše utrpení. Ostatně ani Thukydides, ani Sallustius neměli by slov, aby je vylíčili tak, jak by si zasloužila. ....

b/ ... stručně se dotknu přítomných utrpení. Že nás několik málo dosud zůstalo usazeno, není zásluhou naší, nýbrž milosrdenstvím Božím. Nesčetní a nejukrutnější národové obsadili veškeru Gallii. Vše, co leží mezi Alpami a Pyrenejemi, co je sevřeno Oceánem a Rýnem, Kvádové, Vandalové, Sarmaté, Alanové, Gepidové, Herulové, Sasové, Burgundové, Alamani a - o, politování hodná obci! - nepřátelští Pannonové zpusťovali. "Neboť Assur přišel s nimi!"¹⁵ Mohuč,¹⁶ kdysi slavné město, byla dobyta a vyvrácena a v kostele mnoho tisíc lidí zavražděno. Vangioni¹⁷ dlouhým obsazením byli zničeni. Přemocné město Remá,¹⁸ Ambiani,¹⁹ Atrebatí,²⁰ a nejzazší z lidí Morini,²¹ Turnacum,²² Nemeti,²³ Argentoratum²⁴ byly přeloženy do Germanie.²⁵ Aquitanie²⁶ a Novempopulonie,²⁷ Lugdunská²⁸ a Narbonská²⁹ provincie až na málo měst jsou celé popleněny. A i tato města hubí zvenčí meč a uvnitř hlad. Nemohu se bez slz zmíniti o Tolose,³⁰ která jen zásluhami svatého biskupa Exuperia³¹ byla až dosud zachráněna před zničením. Ba i Hispanie již již ke zkáze odsouzené se denně chvějí strachem, vzpomínající na vpád Cimbrů,³² a cokoliv jiní jednou zakusili, ony vždy strachem zakoušejí.

O ostatním pomlčím, aby se nezdálo, že zoufám nad dobrotivostí Boží. Kdysi od Černého moře až k Julským Alpám nebylo naše, co je naše. A po třicet let po prolomení Dunajské hranice se bojovalo ve vnitřních krajinách římské říše. Slzy dlouhou dobou vyschly. S výjimkou několika málo starců všichni zrodivše se v porobě a za nepřátelského obsazení netoužili po svobodě, které nepoznali. Kdo to uvěří? Které dějepisné dílo to důstojnou řečí vylíčí? Že Řím ve svém láně nikoliv pro slávu, nýbrž o své bytí bojuje? Ba dokonce ani nebojuje, nýbrž zlatem a vším zařízením si vykupuje život?³³ A to se stalo nikoliv vinou vladařů,³⁴ kteří jsou zajisté nanejvýš bohabojní, ale zločinem polobarbarského zrádce,³⁵ který našimi prostředky vyzbrojil proti nám nepřátele.³⁶ Římská říše se kdysi soužila věčnou hanbou, že, když Gallové vše zpusťovali a vojsko u Allie bylo poraženo,³⁷ Brennus vnikl do Říma.³⁸ A nemohla zahladiti někdejší potupu, dokud nepodrobila svému panství jak Gallii, rodnou zemi Gallů, tak i Galatii,³⁹ kde se usadili vítězové nad Východem i Západem. Hannibal, pohroma vzešlá z krajin hispanských,⁴⁰ když poplenil Itálii, přitáhl na dohled Říma, ale neodvážil se jej oblehnouti.⁴¹ Pyrrha zachvátila taková úcta před římským jménem, že zničit vše ustoupil z blízkosti Říma⁴² a neodvážil se, ač vítěz, hleděti na město, o němž rvěděl, že je královské. A přece pro tuto urážku /neboť nechci říci zpupnost/, která měla příznivý výsledek, první jako vyhnanec celého světa nakonec si sám^v Bithynii jedem připravil smrt,⁴³ druhý vrátiv se do vlasti, byl zabit ve svém království,⁴⁴ a lid obojí země stal se poplatným Římu. Nyní, i kdyby vše

šťastně skončilo, kromě svého, co jsme ztratili, nemáme, co bychom přemoženým nepřátelům odňali. Líče sílu města Říma, ohnivý básník ^{45/} praví: „Co jest dost, je-li Řím málo?“ Což my změněme v jinou prapověď: „Co je živo, zhyne-li Řím?“

„I kdybych měl sto jazyků asto úst, kovový hlas, nemohu vypsati všechna utrpení zajatých, vypočísti všechna jména pobitých!“ ^{46/}

A i to, co jsem řekl, je nebezpečné jak pro ty, kdo to říkají, tak i pro ty, kdo to slyší, jelikož ani nářek není dovolen, poněvadž nechoeme, a ani se neodvažujeme plakati nad tím, co zakoušíme. ---

c/ .....Zatím co se toto dalo v Jerusalemě, ^{47/} došla ze Západu děsná zpráva, že Řím je obležen a že záchrana občanů je vykupována zlatem ^{48/} a že po oloupení byli znovu obleženi, takže po majetku ztratili i život. ^{49/} Hlas vážne a vzlykot přerušuje slova diktujícího. Je dobyto město, které dobylo celého světa: ba dokonce zahynulo hladem dříve než mečem a bylo jen zcela málo těch, kdo byli zajati. Zuřivost hladovějících vybíjela se v zločinných pokmech a navzájem si rvali svá těla, že ani matka nešetřila kojeneho dítěte a brala je zpět do svého života, z něhož je krátce předtím vydala. „V noci bylo dobyto Moabu, v noci padly jeho hradby!“ ^{50/} „Bože, přišli národové do tvého dědictví a znesvětili tvůj svatý chrám. Dali Jerusalem pod ochranu ovocných stromů. Dali mrtvoly tvých svatých za pokrm ptákům nebeským, těla tvých svatých šelmám pozemským. Prolili jejich krev jako vodu v obvodu Jerusalema a nebylo, kdo by je pohřbil!“ ^{51/}

„Kdo by pohromu oné noci, kdo zkázu z doslechu vypsál anebo mohl slzami vyrovnat hoře? Starobylé město se řítí, jež vládlo po mnoho let. Přemnohá nehybná těla jsou rozseta všude jak po ulicích, tak domech .... a nejruznější výjevy smrti.“ ^{52/}

1/ Římská provincie, zřízená císařem Diokleciánem /285 - 305/ ve vnitrozemí Balkánského poloostrova na horním potočí Vardaru a dnešním Kosově poli.-
2/ Východní část severního Řecka /od pohoří Pindu na východ/, dříve část provincie makedonské, ale od odby císaře Alexandra Severa /222 - 235/ samostatná římská provincie.- 3/ Římská provincie, zaujímající celé střední a jižní Řecko.
4/ Západní část severního Řecka, od Pindu na západ /zhruba dnešní Albanie/, tvořící od doby Trajánovy /98 - 117/ zvláštní římskou provincii, když předtím byla součástí Achaie. 5/ Nejvýchodnější kmen sarmatský. 6/ Vergilius, Aeneis, kn. II, v. 368 - 369, kde však místo "nářku" /gemitus/ čte se "hrůza" /pavor/. 7/ T.j. Spartané. 8/ Obyvatelé středního Peloponnesu. 9/ Jeronym naráží tu na příměr proroka Habakuka /Septuaginta, 9/, že Chaldejci jsou rychlejší než vlní arabští /velociiores erant lupis Arabiae/. 10/ Míněni jsou Hunové, kočovný národ asijský mongolské rasy, který vpadnul do Evropy, přinutil r. 375 Visigoty k ústupu z ruských nížin za Karpaty. Rufinus, který vedl za východořímského císaře Arcadia /395 - 408/ v prvních dvou letech vlády, hledaje v nich spojence proti svým odpůrcům, vpustil je do východních provincií říše. 11/ Řeka v Malé Asii, dnešní Kizil-Irmak. 12/ Řeka v Kilikii, na níž leželo proslulé město Tarsus. 13/ Řeka v Syrii, dnešní Natr-el-Así, na níž leží Antiochie. 14/ Zkrácený citát z Vergiliovy Aeneidy, kn. VI, v. 625 - 628. 15/ Žalm 82, 9. Assur = Assyrové, podmanitelé Izraelitů.

16/ V orig. Mo. untiacum. 17/ Germánský kmen, usazený na levém břehu Rýna v končinách dnešní Mohuče a Wormsu 18/ Romeš, pův. Durocortorum; Remové byli keltský kmen. 19/ Keltský kmen v belgické Gallii v okolí dnešního Amiensu; jejich hlavní město slulo původně Samarobriva, později Ambiani. 20/ Keltský kmen v belgické Gallii v okolí dnešního Arrasu /dř. Nemetacum, Nemetocenna/. 21/ Jeronym užívá tu slov Vergiliových v Aeneidě, kn. VIII, v. 727. Morini /jméno odpovídá slovanskému Pomorané/ byli keltský kmen, usazený při pobřeží v okolí dnešního Calais. 22/ V orig. Tornacus, dnešní Tournai v Belgii na řece Šeldě; leželo v území keltského kuene Nerviů. 23/ Germánský kmen na levém břehu středního Rýna, jižně od Vangionů v končinách dnešního Špýru. 24/ V orig. Argentoratus, dnešní Štrasburk. 25/ Jeronym má zde na mysli obsazení Gallie germánskými Alany, Vandaly a Kvády /Sueby/, kteří r. 406 překročili Rýn, když římské vojsko bylo odtamtud odvoláno k obraně vlastní Itálie proti nájezdům germánským. 26/ Provincie, zabírající jihozápadní část Gallie mezi Loirou, Garonnou, Cevenskými horami a Pyrenejemi. 27/ Jižní část Aquitanie při Pyrenejích, tvořící od IV. stol. zvláštní provincii. 28/ Lugdunská Gallie zaujímala část střední a celou severozápadní oblast dnešní Francie, jsouc ohraničena Loirou, Seinou a horním Rhônem. 29/ Narbonská Gallie zabírala dnešní jižní a jihovýchodní Francii; její západní a severní hranici tvořila řeka Garonna s Tarnem, hory Cevenské a horní tok Rhônu až k Ženevskému jezeru. 30/ Dnešní Toulouse v jz. Francii. 31/ Byl toloským biskupem v l. - 32/ R. 104 př. n. l., kdy germánští Cimbrové z Gallie, kde připravili Římanům několik těžkých porážek, vtrhli neočekávaně do Hispanie, kde krutě plenili, ale již r. 103 se vrátili zpět do Gallie, odkudž vpadli do Itálie, kde však byli r. 101 potřeni konsulem G. Mariem poblíž Verceili. 33/ Jeronym naráží tu na velké výkupné, kterým římský senát r. 408 dosáhl od visigotského krále Alaricha, že upustil od svého obléhání Říma. 34/ Arcadia a Honoria, mezi něž císař Theodosius před svou smrtí /395/ rozdělil svou říši tak, že starší syn Arcadius /395 - 408/ dostal východní oblasti a mladší Honorius /395 - 423/ západní, rozsahem mnohem větší část říše včetně Macedonie a Řecka. Tím došlo k trvalému rozdělení římské říše na říši západořímskou a říši východořímskou. 35/ Flavia Stilicha, porůmštělého syna vandalského důstojníka, který věrností a vojenskými schopnostmi si získal přízeň císaře Theodosia tak, že byl posléze jmenován vrchním velitelem vojska. Po Theodosiově smrti jako poručník císaře Honoria vedl správu říše západořímské. Ač rodem Germán, hájil říši proti opětovným nájezdům germánských kmenů, zejména proti visigotskému králi Alarichovi, vpadnuvším do Itálie, kterého několikrát porazil. 36 / Stilicho získal visigotského Alaricha za spojence proti východořímské říši, kde národní strana zlomila gotský vliv na dvoře i ve státní správě, vypravil jej r. 407 do Epiru. Když však z války sešlo, Alarich žádal za poskytnutou pomoc náhradu 4000 liber zlata a Stilicho přinutil římský senát, že mu je odhlasoval. Když s prolacením bylo otáleno, Alarich vtrhl r. 408 znovu do Itálie. Zatím Stilicho, maje proti sobě senát i vojsko, znepokojené stále silícím vlivem germánským ve vlastních řadách, byl obviněn z velezrady a dne 22. srpna 408 na rozkaz císaře Honoria v Ravenně popraven. 37/ Dne 16. července 390 př. n.l.; Allia /dnešní Aja/ je pravý přítok Tibery. 38/ Vádce sennonských Gallů /Keltů/, kteří toho roku obsadili a zpustošili Řím, až na kapitolskou tvrz, která se ubránila. 39/ V orig. Gallograecia, jak římscí spisovatelé nazývali Galatii, t.j. krajinu v Malé Asii při středním toku řeky Halys, kde se ve III. stol. př. n.l. usadili Keltové /Gallové/, kteří r. 280 od Dunaje vpadli na Balkánský poloostrov a po odražení náporu na Řecko a porážce v Thracii přešli do Malé Asie. 40/ Válka Hannibalova s Římany začla r. 219 př. n.l. obležením a dobytím města Saguntum, ležícího na východním pobřeží hispanském a stojícího pod římskou ochranou. 41/ R. 211 př. n.l., kdy Hannibal tažením na Řím chtěl zachrániti Capuu, obleženou Římany, ale nemaje dosti sil, vzdal se svého záměru. 42/ Poraziv Římany r. 280 př. n.l. u Herakleie, epirský král Pyrrhos pronikl až do Latia /prý dokonce až k Praeneste/, ale nedočkav se slíbené pomoci etruské, ustoupil zpět do jižní Itálie, navázav s Římany, arciť bezvýsledně, jednání. 43/ R. 183 př. n.l.,

když Římané požádali bithynského krále Prusia, aby jim vydal Hannibala, který se k němu uchýlil. 44/ Pyrrhos byl zabit r. 273 př.n.l. zákeřně cihlou. 45/ M. Annaeus Lucanus /39 - 65/, Pharsalia, kn. V. 46/ Pozměněný citát z Vergiliovy Aeneidy, kn. VI, v. 625 - 628. 47/ V orig. Jebus, jak se původně Jerusalem jakožto sídlo kmene Jebusitů, obývajících Palestinu v době příchodu Izraelitů, nazýval. 48/ R. 408 visigotským králem Alarichem; srov. výše pozn. 33. 49/ Když císař Honorius odmítl Alarichovy nabídky smírného vyrovnání, Alarich oblehl r. 410 po třetí Řím a v noci na 24. srpen se ho zradou zmocnil; město bylo pak po tři dny pleněno. 50/ Isaiáš 15, 1. Moab, město Moabitů, obývajících krajinu východně od Mrtvého moře; bylo dobyto králem Davidem. 51/ Žalm 78, 1 a d. 52/ Vergilius, Aeneis, kn. II, v. 361 - 365 a 369.